

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної теорії і суспільних наук

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ БІОЛОГІЇ:

методичні рекомендації

до виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання
спеціальності 8.09010201 «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Миколаїв

2015

УДК 1/14 : 573

ББК 28.0 + 87.154

Ф - 54

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 7 від 18.03.2015 року).

Укладач :

В. О. Ханстантинов — доктор політичних наук, завідувач кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

В. Л. Гавеля — доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії,
Чорноморський державний університет ім. П. Могили

С. С. Крамаренко — доктор біологічних наук, доцент, доцент кафедри генетики, годівлі тварин та біотехнології,
Миколаївський національний аграрний університет

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

ПЕРЕДМОВА

Курс «Філософські проблеми біології» покликаний формувати культуру та логіку мислення в контексті рефлексії природи та новітніх здобутків біологічної науки, в осмисленні ролі і значенні біологічного знання для формування сучасної картини світу та для потреб соціальної практики.

Предметом курсу є світоглядні засади феномену життя у всій різноманітності уявлень про його сутність, походження, організованість та цілісність і принципи збереження в умовах зростаючого антропо- і техногенного тиску з боку сучасної глобальної цивілізації. Мета курсу – філософська рефлексія тенденцій сучасного розвитку біологічного знання як знання про живе в єдності теоретико-пізнавального, практично-прикладного та світоглядно-аксіологічного аспектів.

Завдання курсу полягають у тому, аби сприяти у пізнанні студентами особливостей сучасного розвитку біологічної науки; розумінні сутності феномену життя і специфіки філософсько-етичного та науково-біологічного підходів до його аналізу; засвоєнні принципів еволюції та коеволюції, детермінізму та індетермінізму, системності, цілісності та організованості в біологічному знанні та їх ролі у пізнанні й підтриманні існування живих систем. Опануванні даної дисципліни допоможе кращому усвідомленню взаємозв'язку в системі «людина – природа» в умовах впливу на них новітніх біо-, агро-, медичних технологій; формуванню уявлень про екологічні основи господарської діяльності та необхідність природоохоронних стратегій у розвитку сільськогосподарського виробництва та переробних галузях.

Для реалізації мети і завдань курсу велике значення мають різні види самостійної роботи студентів заочної форми навчання, в тому числі виконання ними контрольної роботи.

1. ПОРЯДОК ВИБОРУ ВАРІАНТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З метою надання ґрунтовних знань з дисципліни «Філософські проблеми біології» навчальним планом передбачається виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання спеціальності 8.09010201 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

Варіант контрольної роботи обирається за сумою двох останніх цифр номера залікової книжки.

2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Контрольна робота виконується у стандартному учнівському зошиті (12 – 18 аркушів) і у визначений деканатом час подається студентом на перевірку.
2. Кожен варіант контрольної роботи включає в себе теоретичне питання, два контрольні питання, творче та тестове завдання. До теоретичного питання обов'язково треба скласти план і відповідно до нього висвітлити навчальний матеріал.
3. Виклад матеріалу контрольної роботи має носити змістовний, лаконічний характер. У роботі треба чітко окреслити коло проблем, які розглядатимуться, показати їх актуальність, висвітлити шляхи їх розв'язання з огляду на природничо-науковий і філософсько-світоглядний аспекти.
4. Виклад відповіді на теоретичне питання треба супроводжувати висновками і узагальненнями.
5. На контрольні питання слід давати конкретні, чіткі відповіді.

6. При виконанні практичних завдань необхідно написати той варіант відповіді у тесті, який вважається правильним. Пояснень та обґрунтувань відповіді не потрібно робити.
7. При виконанні контрольної роботи слід користуватися списком літератури, що рекомендується і який розміщений в додатку.
8. Контрольна робота завершується списком використаної літератури.
9. До контрольної роботи додається бланк рецензії встановленого зразка.
10. Після перевірки викладачем робота підлягає захисту. Успішний захист роботи підтверджується записом «зараховано» в рецензії.
11. Виконання і захист контрольної роботи є умовою допуску студента до складання заліку з дисципліни «Філософські проблеми біології».

3. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант № 0

Теоретичне питання

1. Біофілософія: її предмет, структура та функції.

Контрольні питання

- 2.1 Чому філософії біології належить важливе місце в сучасній науці та в культурі, в реалізації стратегії виживання людства в умовах глобальних проблем?
- 2.2. Дати визначення поняття «життя».
- 2.3. Які взяла на себе зобов'язання Україна, ухваливши Закон «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 року?

Практичні завдання

1. *Предмет філософії біології* –

- A. дослідження живого на всіх структурних рівнях його організації
- B. вивчення проблем біології в контексті цілісної картини осмислення життя

- С. аналіз пізнавально-перетворюючої діяльності вченого-біолога
2. Біофілософія передбачає пояснення соціокультурних проблем і проблем буття світу шляхом їх зведення до принципів і закономірностей біології – це твердження є
- А. правильне
 - В. неправильне
 - С. у деяких випадках – правильне, а в деяких – неправильне
3. Атрибути життя –
- А. здатність до самовідтворення, відкритість до обміну, змінюваність
 - В. наявність у структурі живої речовини складних молекул
 - С. швидкість перебігу фізико-хімічних процесів
4. Функції біофілософії
- А. гносеологічна, світоглядна
 - В. креативна, інтегративна
 - С. інформаційна, діагностична

Варіант № 1

Теоретичне питання

1. Природничо-наукові уявлення про життя, його походження та еволюцію.

Контрольні питання

- 2.1. Які теорії та гіпотези стосовно походження життя ви знаєте і в чому полягає їх зміст?
- 2.2. Дати визначення поняття «еволюція».
- 2.3. Яке визначення поняття «біологічне різноманіття» міститься у Конвенції про охорону біологічного різноманіття від 1992 року?

Практичні завдання

1. Розмежування живого від неживого
- А. в принципі не є складним завданням

В. на даний час є невирішеною науковою проблемою

С. в окремих випадках являє собою вельми складну наукову проблему, в той час як для решти випадків це цілком можливо зробити

2. Нежива природа

А. містить потенційні можливості життя

В. не містить потенційні можливості життя

С. в окремих випадках містить потенційні можливості життя

3. Теорія походження життя на Землі з коацерватів розробив

А. Ж. Б. Ламарк

В. Ч. Дарвін

С. О.І. Опарін

4. Головні напрями філософського осмислення світу живого

А. телеологічний, технологічний, феноменологічний

В. виховний, теологічний, світоглядний

С. онтологічний, методологічний, аксіологічний

Варіант № 2

Теоретичне питання

1. Філософські та релігійні версії походження життя та його сутності.

Контрольні питання

2.1. Завдяки чому в релігійно-філософських поглядах забезпечується гармонічна єдність людини та Всесвіту ?

2.2. Дайте визначення поняття «гілозоїзм».

2.3. Які перед собою поставила завдання Україна, ухваливши Закон «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2012 року ?

Практичні завдання

1. До структурних форм буття належать

А. буття речей і станів природи

В. природне, соціальне, духовне, людське буття

С. матеріальні речі і стани світу

2. *Біологічний тип матеріальних систем характеризується*

А. більшою активністю цілого по відношенню до частини

В. меншою активністю цілого по відношенню до частини

С. однаковою активністю і цілого, і частини у складі організмів

3. *З погляду релігійної філософії нежива природа*

А. сама по собі містить потенційні можливості самозародження життя

В. не містить потенційні можливості самозародження життя

С. в окремих випадках містить потенційні можливості самозародження життя, які реалізуються через діяльність людини

4. *Пантеїзм означає*

А. ототожнення природи і Бога

В. поняття для позначення втручання Бога в акт створення світу

С. протиставлення Бога-творця і людини як продукту його творчої діяльності

Варіант № 3

Теоретичне питання

1. Біологічні основи буття.

Контрольні питання

2.1. Чому біотехнологія та генна інженерія є чинники впливу на живі системи природи?

2.2. Дати визначення поняття «буття» і розкрити його зв'язок з поняттям «біологічні основи буття».

2.3. Які цілі використання природних рослинних ресурсів визначено у Законі України «Про рослинний світ»?

Практичні завдання

1. *Процес походження людини як біосоціальної істоти позначається терміном*

- A. еволюція
- B. коеволюція
- C. антропосоціогенез

2. *Хімічна еволюція в процесі походження життя ознаменувалась*

- A. трансформацією неорганічних молекул в органічні
- B. появою живих організмів
- C. появою примітивної людини

3. *Смерть людини являє собою*

A. кінцевий результат патологічних змін в її організмі під впливом різних випадкових чинників

B. закономірний етап існування живого організму, а значить і людини

C. крок в небуття, що позбавляє сенсу саме життя

4. *Заміна всіх атомів, із яких сформоване людське тіло, відбувається упродовж*

- A. одного-трьох років;
- B. п'яти – семи років;
- C. десяти-дванадцяти років;

Варіант № 4

Теоретичне питання

1. Соціальний контроль та соціальна відповідальність за збереження біологічних основ буття.

Контрольні питання

2.1. Коли був ухвалений Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» і які його головні положення?

2.2. На кого покладено відповідальність за виконання вимог законів України «Про рослинний світ», «Про захист рослин», «Про відходи»?

2.3. Який зміст має Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції ООН про біологічне різноманіття?

Практичні завдання

1. У Законі України «Про рослинний світ» визначено такі цілі використання природних рослинних ресурсів

А. природоохоронна, рекреаційна

В. адаптаційна, естетична

С. каузальна, каталітична

2. Законом України «Про відходи» передбачено, що відходи тваринного походження підлягають

А. обов'язковій утилізації, крім продуктів метаболізму, що використовуються для виробництва біогазу або органічних добрив;

В. обов'язкову захороненню у спеціально відведених місцях, аби уникнути шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей

С. знешкодженню шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення

3. Створення, випробування, транспортування та використання генетично модифікованих організмів в Україні

А. регулюється відповідним Законом

В. на законодавчому рівні поки що не регулюється

С. визначається Постановами Кабінету Міністрів по мірі необхідності

4. Осердя моральної відповідальності вченого-біолога за збереження біологічних основ буття - це його

А. розум

В. воля

С. сумління

Варіант № 5

Теоретичне питання

1. Біологія і культура: формування нових феноменів, дискурсивних практик і ціннісних орієнтирів.

Контрольні питання

2.1. Охарактеризуйте роль біології у формуванні загальнокультурних моделей цілісності, організації, розвитку, системності, коеволюції.

2.2. Що таке природоцентризм і яке місце належить йому в формуванні сучасних моделей соціальної культури?

2.3. Що зобов'язалась робити Україна, ухваливши Закон «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12 вересня 2002 року?

Практичні завдання

1. Гарантія цілісності людини, збереження її недоторканості у зв'язку з біомедичними дослідженнями, пріоритет блага окремої людини над інтересами науки і суспільства, зафіксована у такому міжнародному документі, як

A. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.

B. Конвенція про права і головні свободи людини від 26 травня 1995 р.

C. Конвенція про захист прав і гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень біології і медицини від 1997 року

2. Створення, випробування, транспортування та використання генетично модифікованих організмів в Україні

A. регулюється відповідним Законом

B. на законодавчому рівні поки що не регулюється

C. визначається Постановами Кабінету Міністрів по мірі необхідності

3. *Співвідношення когнітивного креативу і біологічних основ буття щодо питання про відмінності функціонування природного і штучно створеного*

- A. актуалізує це питання
- B. взагалі не торкається цього питання
- C. актуалізує за бажанням вченого

4. *З огляду на підтримання біологічних основ буття будь-якого живого організму первинними для нього порівняно з усіма іншими є потреби*

- A. комунікативні
- B. енергетичні
- C. у безпеці

Варіант № 6

Теоретичне питання

1. Екофілософія в постіндустріальному світі.

Контрольні питання

2.1. В чому полягає міждисциплінарний характер та які особливості предметного кола екофілософії?

2.2. Що таке біоцентризм і яке місце належить йому в формуванні сучасних моделей природокористування?

2.3. Дати визначення поняття «коеволюція».

Практичні завдання

1. *Біологічний тип матеріальних систем характеризується*

- A. більшою активністю цілого по відношенню до частини
- B. меншою активністю цілого по відношенню до частини
- C. однаковою активністю і цілого, і частини у складі організмів

2. *Попри відмінності між організмами, шкідливе для одного з них, одночасно є шкідливим і для інших – в цьому положенні відображується*

- A. важливий антропологічний принцип біоетики

В. закон відповідності умов природного середовища генетичній визначеності організмів

С. закон фізико-хімічної єдності живої речовини

3. Відповідно до сучасного погляду екологічної науки, замінити земну біосферу штучною, сформувавши її десь на іншій планеті

А. принципово можливо

В. принципово неможливо

С. науковці точної відповіді не дають

4. Вимоги будь-якого організму до якісного навколишнього середовища

А. консервативні, оскільки визначаються на генетичному рівні

В. доволі гнучкі за своєю природою завдяки механізму генної мутації

С. можуть бути легко змінені з допомогою генної інженерії

Варіант № 7

Теоретичне питання

1. Біосфера і ноосфера. Філософський зміст концепції ноосфери В.І. Вернадського.

Контрольні питання

2.1. В чому полягає гуманістичний зміст концепції ноосфери В.І. Вернадського?

2.2. Які міжнародні документи ухвалено останнім часом з проблеми збереження біологічного різноманіття?

2.3. Чому біологію в системі наукового знання вважають лідером сучасного природознавства?

Практичні завдання

1. *Право на захист від антропогенного тиску за природою*

А. визнається

В. не визнається

С. права як такі є лише у людини

2. *Комплексна наукова дисципліна про природне середовище, що оточує людину, і різноманітні засоби його охорони та захисту –*

- A. екофілософія
- B. енвіроментологія
- C. екологія

3. *Розробкою екологічно орієнтованого типу природокористування покликана займатися*

- A. екофілософія
- B. енвіроментологія
- C. екологія

4. *В концепції сталого розвитку суспільства стосовно відносин в системі «природа – суспільство» передбачено*

- A. припинення суспільством всіх видів діяльності, що несуть шкоду природі
- B. коеволюцію природи і суспільства;
- C. прискорення розвитку науки, техніки, виробництва для запобігання економічним кризам і заради добробуту населення

Варіант № 8

Теоретичне питання

1. Смерть та безсмертя як предмет філософського та науково-біологічного аналізу.

Контрольні питання

2.1. В чому полягає біологічний, релігійний, філософський, культурний аспекти проблеми безсмертя?

2.2. Які новітні біомедичні технології впливають на уявлення про життя, смерть та безсмертя?

2.3. Що передбачено як перелік для обов'язкової утилізації відходів тваринного походження відповідно до Закону України «Про відходи»?

Практичні завдання

1. *Відповідно до сучасного погляду екологічної науки, замінити земну біосферу штучною, сформувавши її десь на іншій планеті*
 - A. принципово можливо
 - B. принципово неможливо
 - C. науковці точної відповіді не дають
2. *Обґрунтування та практика відбору людей за генетичними даними пропагувалися представниками*
 - A. євгеніки
 - B. енвайроментології
 - C. біоетики
3. *Ембріон наділений людською гідністю*
 - A. з першого дня свого існування
 - B. з моменту формування здатності відчувати біль і реагувати на інші подразнення
 - C. ембріон не є людиною і тому не наділений людською гідністю
4. *«Евтаназія» перекладається як*
 - A. швидка смерть
 - B. безболісна смерть
 - C. добра смерть

Варіант № 9

Теоретичне питання

1. Біоетика як етика життя.

Контрольні питання

- 2.1. Які антропологічні засади та головні принципи біоетики?
- 2.2. Назвати міжнародні нормативно-правові акти, що стосуються біоетики.
- 2.3. З якого моменту наділений людською гідністю ембріон людини?

Практичні завдання

1. Відповідно до Закону «Про заборону репродуктивного клонування людини» в Україні

А. дозволяється клонування інших організмів, але забороняється ввезення та вивезення з території України клонованих ембріонів людини

В. не дозволяється клонування інших організмів, забороняється ввезення та вивезення з території України клонованих ембріонів людини

С. дозволяється клонування інших організмів та ввезення клонованих ембріонів людини в Україну, але забороняється вивезення їх з її території

2. Засновник біоетики вважав її

А. мудрістю життя

В. наукою виживання

С. шляхом до гармонії

3. Серцевиною етичної свідомості є

А. моральний вибір і відповідальність за нього;

В. впевненість у власних силах крокувати шляхом Добра;

С. знання і вміння поводити себе чемно і культурно

4. Біоетика торкається таких сфер біомедичної діяльності, як

А. боротьба з поширенням у світі туберкульозу, гепатиту С

В. протидія щорічним епідеміям грипу в різних країнах

С. фармакологічне експериментування, евтаназія, трансплантологія

Варіант № 10

Теоретичне питання

1. Концепція сталого розвитку суспільства.

Контрольні питання

2.1. Які еколого-економічні та еколого-етичні стратегії природовідношення та природокористування пропонує концепція сталого розвитку суспільства?

2.2. Назвати міжнародні та вітчизняні нормативно-правові акти, що стосуються сталого розвитку суспільства.

2.3. Що належить до структурних форм буття?

Практичні завдання

1. Законом України «Про відходи» передбачено, що відходи тваринного походження підлягають

А. обов'язковій утилізації, крім продуктів метаболізму, що використовуються для виробництва біогазу або органічних добрив;

В. обов'язкову захороненню у спеціально відведених місцях, аби уникнути шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей

С. знешкодженню шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення

2. Впевненість у тому, що наука як така є благом і може давати рішення людських проблем – це

А. нормативізм

В. сцієнтизм

С. технофобія

3. Право на захист від антропогенного тиску за природою

А. визнається

В. не визнається

С. права як такі є лише у людини

4. В концепції сталого розвитку суспільства стосовно відносин в системі «природа – суспільство» передбачено

А. припинення суспільством всіх видів діяльності, що несуть шкоду природі

В. коеволюцію природи і суспільства;

С. прискорення розвитку науки, техніки, виробництва для запобігання економічним кризам і заради добробуту населення

Варіант № 11

Теоретичне питання

1. Принципи та особливості біологічного пізнання.

Контрольні питання

2.1. Які емпіричні методи наукового пізнання широко використовувались у класичній біології?

2.2. Охарактеризуйте предмет біологічного пізнання.

2.3. В чому полягає роль екологічної освіти і виховання для становлення особистості?

Практичні завдання

1. *Впевненість у тому, що наука як така є благом і може давати рішення людських проблем – це*

А. нормативізм

В. сцієнтизм

С. технофобія

2. *Сама по собі наука як спеціалізована пізнавальна діяльність у моральному плані є*

А. позитивною

В. негативною

С. нейтральною

3. *Чесність вченого-дослідника, повага до автономії особистості, зорієнтованість на добро і уникнення зла – належать до*

А. антропологічних засад біоетики

В. напрямів дослідження та практики біоетики

С. ключових принципів біоетики

4. *Принцип дослідження, який наголошує на ролі причинності всіх явищ у світі –*

А. об'єктивність

В. конгруентність

С. детермінізм

Варіант № 12

Теоретичне питання

1. Сутність і походження живого як центральна у предметному колі філософських проблем біології.

Контрольні питання

2.1. Охарактеризуйте молекулярно-генетичний, клітинний, біосферний, ноосферний рівні вивчення живого.

2.2. Дати визначення поняття глобального еволюціонізму.

2.3. Які міжнародні нормативно-правові засади біобезпеки прийнято світовою спільнотою?

Практичні завдання

1. *Атрибути життя* –

А. здатність до самовідтворення, відкритість до обміну, змінюваність

В. наявність у структурі живої речовини складних молекул

С. швидкість перебігу фізико-хімічних процесів

2. *Розмежування живого від неживого*

А. в принципі не є складним завданням

В. на даний час є невирішеною науковою проблемою

С. в окремих випадках являє собою вельми складну наукову проблему, в той час як для решти випадків це цілком можливо зробити

3. *Головні напрями філософського осмислення світу живого*

А. телеологічний, технологічний, феноменологічний

В. виховний, теологічний, світоглядний

С. онтологічний, методологічний, аксіологічний

4. *Теорія походження життя на Землі з коацерватів розробив*

А. Ж. Б. Ламарк

В. Ч. Дарвін

С. О. І. Опарін

Варіант № 13

Теоретичне питання

1. Біологія в системі наук про природу і людину та її роль у суспільстві, культурі, у вирішенні глобальних проблем.

Контрольні питання

2.1. В чому в наш час полягають суб'єктно-ціннісний та міждисциплінарний підходи у пізнанні біологічної реальності?

2.2. Як забезпечити гармонічне поєднання соціального замовлення та соціальної відповідальності вченого-біолога за практичні наслідки своєї діяльності?

2.3. Які вітчизняні нормативно-правові засади біобезпеки є в Україні?

Практичні завдання

1. Попри відмінності між організмами, шкідливе для одного з них, одночасно є шкідливим і для інших – в цьому положенні відображується

А. важливий антропологічний принцип біоетики

В. закон відповідності умов природного середовища генетичній визначеності організмів

С. закон фізико-хімічної єдності живої речовини

2. Відповідно до сучасного погляду екологічної науки, замінити земну біосферу штучною, сформувавши її десь на іншій планеті

А. принципово можливо

В. принципово неможливо

С. науковці точної відповіді не дають

3. Вимоги будь-якого організму до якісного навколишнього середовища

А. консервативні, оскільки визначаються на генетичному рівні

В. доволі гнучкі за своєю природою завдяки механізму генної мутації

С. можуть бути легко змінені з допомогою генної інженерії

4. Осердя моральної відповідальності вченого-біолога за збереження біологічних основ буття - це його

- A. розум
- B. воля
- C. сумління

Варіант № 14

Теоретичне питання

1. Моральні аспекти агробіотехнологічної діяльності вченого.

Контрольні питання

- 2.1. Як відбувається збагачення біологічного пізнання в процесі управління соціоприродною системою?
- 2.2. Яким чином можна забезпечити врахування загального стану та динаміки агроєкосистеми в діяльності вченого-аграрія?
- 2.3. В якому законі зафіксовано закономірність, згідно з якою попри відмінності між організмами шкідливе для одного з них одночасно є шкідливим і для інших?

Практичні завдання

1. В біотехнології реалізується насамперед

- A. речовинно-предметний субстрат організму
- B. матеріальна структура організму
- C. фундаментальне знання

2. Співвідношення когнітивного креативу і біологічних основ буття щодо питання про відмінності функціонування природного і штучно створеного

- A. актуалізує це питання
- B. взагалі не торкається цього питання
- C. актуалізує за бажанням вченого

3. Принцип дослідження, який наголошує на ролі причинності всіх явищ у світі –

- A. об'єктивність

В. конгруентність

С. детермінізм

4. Сама по собі наука як спеціалізована пізнавальна діяльність у моральному плані є

А. позитивною

В. негативною

С. нейтральною

Варіант № 15

Теоретичне питання

1. Проблема істини в пізнанні живого. Полеміка та аргументація в наукових дискусіях.

Контрольні питання

2.1. Дотримання яких морально-етичних і професійних норм вимагає наукове спілкування?

2.2. Що таке діатропічна пізнавальна модель?

2.3. Як перекладається термін «евтаназія»?

Практичні завдання

1. Атрибути життя –

А. здатність до самовідтворення, відкритість до обміну, змінюваність

В. наявність у структурі живої речовини складних молекул

С. швидкість перебігу фізико-хімічних процесів

2. Функції біофілософії

А. гносеологічна, світоглядна

В. креативна, інтегративна

С. інформаційна, діагностична

3. Розмежування живого від неживого

А. в принципі не є складним завданням

В. на даний час є невирішеною науковою проблемою

С. в окремих випадках являє собою вельми складну наукову проблему, в той час як для решти випадків це цілком можливо зробити

4. Смерть рослини та тварини

- A. несе в себе тотальне негативне значення для життя як такого
- B. не має тотального негативного значення для життя як такого
- C. це повне заперечення життя і тому не може мати стосунок до розгляду проблеми життя

Варіант № 16

Теоретичне питання

1. Біополітика та біобезпека.

Контрольні питання

- 2.1. Які філософсько-методологічні засади і головні напрями біополітики?
- 2.2. Назвати чинники та умови забезпечення біобезпеки.
- 2.3. Відповідно до якого закону забороняється репродуктивне клонування людини в Україні?

Практичні завдання

1. Створення, випробування, транспортування та використання генетично модифікованих організмів в Україні

- A. регулюється відповідним Законом
- B. на законодавчому рівні поки що не регулюється
- C. визначається Постановами Кабінету Міністрів по мірі необхідності

2. Ембріон наділений людською гідністю

- A. з першого дня свого існування
- B. з моменту формування здатності відчувати біль і реагувати на інші подразнення
- C. ембріон не є людиною і тому не наділений людською гідністю

3. Процес походження людини як біосоціальної істоти позначається терміном

- A. еволюція
- B. коеволюція
- C. антропосоціогенез

4. В Україні питання біополітики і біобезпеки

- A. регулюються спеціальними законами про біополітику і біобезпеку
- B. спеціальних законів немає, але ці питання регулюються іншими законами
- C. ці питання регулюються Постановами Кабінету Міністрів

Варіант № 17

Теоретичне питання

1. Проблема походження життя: науковий, філософський, релігійний вимір

Контрольні питання

- 2.1. Що дає біологічному пізнанню застосування системного підходу?
- 2.2. Дати визначення поняття «детермінізм».
- 2.3. Які функції біофілософії, на Ваш погляд, є найбільш важливими для становлення особистості фахівця-біолога?

Практичні завдання

1. До структурних форм буття належать

- A. буття речей і станів природи
- B. природне, соціальне, духовне, людське буття
- C. матеріальні речі і стани світу

2. Біологічний тип матеріальних систем характеризується

- A. більшою активністю цілого по відношенню до частини
- B. меншою активністю цілого по відношенню до частини
- C. однаковою активністю і цілого, і частини у складі організмів

3. Попри відмінності між організмами, шкідливе для одного з них, одночасно є шкідливим і для інших – в цьому положенні відображується

А. важливий антропологічний принцип біоетики
В. закон відповідності умов природного середовища генетичній визначеності організмів

С. закон фізико-хімічної єдності живої речовини

4. Відповідно до сучасного погляду екологічної науки, замінити земну біосферу штучною, сформувавши її десь на іншій планеті

А. принципово можливо

В. принципово неможливо

С. науковці точної відповіді не дають

Варіант № 18

Теоретичне питання

1. Клонування та евтаназія: науковий, релігійний, філософсько-етичний аспекти

Контрольні питання

2.1. Які взяла на себе зобов'язання Україна, ухваливши Закон «Про рослинний світ» від 9 квітня 1999 року ?

2.2. Визначте головні напрями Стратегічного плану з біорізноманіття на 2011-2020 роки та цільові задачі Аїті щодо біорізноманіття, що було ухвалено на Десятій нараді Конференції Сторін Конвенції про біологічне різноманіття (Нагоя, Японія, 18-29 жовтня 2010 р.)

2.3. Чому здатність до самовідтворення, відкритість до обміну, змінюваність є атрибутами життя?

Практичні завдання

1. Щодо людини існує оточення

А. окремо природне, окремо біологічне;

В. соціалізоване природне;

С. біологічно соціалізоване

2. В міжнародних документах найглибшою глибинною структурою тілесності названо

- A. людську душу
- B. фенотип людини
- C. генетичний код

3. Під соціальним кутом зору людське тіло постає насамперед як

- A. здоров'я людини
- B. носій моральності
- C. об'єкт для можливого мистецького витвору

4. Альтруїзм як вид соціальної взаємодії

- A. розширює еволюційні можливості;
- B. звужує їх;
- C. не має стосунку до еволюції

4. ПРИКЛАДИ МЕТОДИЧНОГО ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛУ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

4.1. При висвітленні теоретичного питання

Біофілософія як специфічна галузь філософського знання

План:

Вступ

1. Зародження біофілософії та особливості її предмету
2. Функції біофілософії
3. Зв'язок біофілософії з іншими науками

Висновки

Література

Вступ

Бурхливий розвиток наук про життя, який розпочався з другої половини ХХ століття, приніс якісно нове знання про процеси в живій клітині, геном людини, тварин і рослин, синтез білка тощо.

Людству наданий єдиний відтворюваний ресурс – біологічний, в той час як решта ресурсів є обмеженими і за прогнозами вичерпуваними, вже починаючи з середини ХХІ століття. Ось чому пріоритети в сучасній науці переміщуються в бік біології, успішне розв'язання проблем якої сприятиме забезпеченню продовольчого потенціалу планети, екології довкілля, здоров'я людини, джерела енергії на основі розробок біотехнології і так далі.

Предметом біології як науки є дослідження живого на відповідних структурних рівнях його організації та розвитку. Філософія біології на підставі науково-біологічного вивчення намагається розкрити сутність живого. Її предметом виступають фундаментальні біологічні проблеми, розв'язання яких потребує концептуально-методологічних засобів філософії. Наприклад, це проблеми сутності життя, еволюції живого,

відношення спадковості і мінливості, емпіричного і теоретичного в процесі біологічного пізнання і так далі. Отже виникає потреба побудови цілісної картини, яка б узагальнила результати новітніх біологічних досліджень в контексті осмислення життя, живого, що традиційно розробляється гуманітарними науками і філософією.

1. Зародження біофілософії та особливості її предмету

Відгуком на цю потребу стало формування біофілософії як комплексної, інтегративної, біологічно орієнтованої, міждисциплінарної галузі знання, що розкриває світоглядно-методологічні, гносеологічні, онтологічні та аксіологічні (тобто, ціннісні) проблеми буття світу скрізь призму дослідження феномену життя. Предмет біофілософії є досить широким і охоплює принаймні такі напрямки досліджень.

По-перше, це дослідження в філософії біології (або філософських проблем біології) стосовно питань структури еволюційної теорії, одиниць еволюції, проблем редукції, реальності виду та надвидових таксонів, співвідношення макро- і мікроеволюції та інше.

По-друге, це дослідження в галузі біологічних основ усього пов'язаного з людиною, людською культурою, етикою, політикою, соціальними інститутами. Це – вивчення популяційної генетики, синтетичної теорії еволюції, розробка та обґрунтування біополітики, біобезпеки тощо.

По-третє, це дослідження життя більш широко, ніж це робить біологія, наприклад, в межах кібернетики, із позиції інформаційного підходу, в рамках загальної теорії систем, синергетики як теорії самоорганізації і т.п.

Як бачимо, біофілософія не передбачає пояснення складних соціокультурних проблем і проблем буття світу шляхом їх зведення до принципів і закономірностей біології. Навпаки, вона намагається

використати евристичні можливості теоретичних узагальнень біології та інших наук для отримання об'єктивного знання про багатоманітність світу живого та світу людини. Таке осмислення передбачає включення людини як специфічної соціальної істоти в системі живої природи, невід'ємною складовою якої вона сама є.

Концептуальним ядром біофілософії є поняття життя, яке в наш час набуває статусу багатозначної філософської категорії, ключового принципу розуміння сутності світу і людського існування у ньому. Вченими життя визначається як усталений стан речовини, що застосовує для забезпечення збереження своїх систем інформацію, яка продукується і зумовлюється станом окремих молекул. Важливими атрибутами життя є:

- a. здатність до самовідтворення;
- b. самоформування складових, їх підсистем та елементів;
- c. узгодженість, єдність, взаємозв'язок всіх форм життя;
- d. відкритість живих систем для активного обміну речовиною, енергією та інформацією з довкіллям;
- e. структурна і функціональна упорядкованість процесів, властивих живим системам;
- f. редуплікація;
- g. стан безперервної змінюваності;
- h. наявність потенційних можливостей;
- i. високий рівень організованості живої речовини біосфери.

В філософсько-методологічному плані життя – це таке явище природи, якому властивий спрямований розвиток від простого до складного, від нижчого до вищого. Якщо явищам неживої природи притаманне існування, то живій природі властивий спрямований розвиток, в ході якого вона здійснює своє проживання і виживання. В неживій природі усі процеси відбуваються під впливом фізичних законів. В живій природі до них додаються впливи нервово-психічних і біосоціальних чинників.

Цей факт спонукає нас розглядати життя лише у зв'язку з філософським розумінням його сутності і змісту, витоків, механізмів і спрямованості еволюції.

Фізіологічна активність живих організмів спрямована на захист їхньої життєздатності, зорієнтована на збереження і продовження свого існування. Самоорієнтованість живої істоти, причинно-наслідкові механізми в ній пов'язані на прикінцевому рахунку з метою продовження життя у бідь-якій формі цього процесу – від продовження роду конкретною істотою до життя як такого на планеті. Отже живий організм функціонує через причину і заради мети власного існування, тому живе можна визначити як суб'єктивну цільову діяльність, мета якої співпадає з її причиною.

Живий процес від неживого відрізняється не складністю, швидкістю або ж змістом, а саме – спрямованістю на суб'єкт, тому живі процеси проживаються. Це означає, що вони тим чи іншим чином, у той чи інший спосіб, на тому чи іншому рівні відчуваються організмом в контексті його самого як його суб'єктивність. Переживання являє собою активність суті живої істоти, яка проявляє небайдужість до своєї долі.

Живий організм є живим у цілому, і його функціонування об'єднується під єдиним началом. Усі елементи, усі складові будь-якої живої істоти функціонують заради життєздатності її як цілісності, що живе.

На думку французького філософа Анрі Бергсона, єдиною метою функціонування живих істот є накопичення потенційної енергії, необхідної для їх спонтанної активності. При цьому існування більшості відомих живих істот виявляється виправданим вже тим, що всі істоти пов'язані одна з одною в систему й відокремлено існувати не можуть.

Незважаючи на всі досягнення науки, походження і феномен життя залишаються таїною, яка навряд чи буде розгадана і яка буде надихати

людину, її розум до творчого пошуку і нових звершень. Феномен життя може бути розгаданий тільки тоді, коли буде з'ясовано його походження. А це, напевно, належить до числа тих науково-світоглядних проблем, до вирішення яких людство ще буде довго докладати серйозних інтелектуальних зусиль.

2. Функції біофілософії

Біофілософія відіграє ряд важливих функцій. Наголошуючи на генетичній єдності всієї живої речовини в природі, вказуючи на безумовну цінність життя як такого, як складової і вершини світобудови, біофілософія виконує онтологічну функцію.

Формуючи світогляд, адекватний практичній реальності нашого буття, якому загрожує системна соціоприродна криза, навіть загибель людства і унікального природного явища – земної біосфери, біофілософія виконує світоглядну функцію.

Гносеологічна функція біофілософії пов'язана з аналізом структури біофілософського знання, способів і механізмів їх отримання, оновлення і накопичення, виявом специфіки пізнання живої речовини і самого життя.

Прогностична функція біофілософії пов'язана з вирішенням питання про те, яким буде життя у майбутньому, з розробкою біотехнологічних засад прийдешньої цивілізації.

Проектно-методологічна функція виявляється у тому, що за допомогою біофілософських програм організації розвитку економіки, політики, науки, системи освіти тощо можна вирішувати екологічну проблему людства, забезпечувати оптимальні природно-біологічні умови його подальшого розвитку.

3. Зв'язок біофілософії з іншими науками

Інтелектуальний інтерес до проблем феномену життя і біологічного пізнання органічно пов'язаний з роздумами людини над сенсом її власного буття. Це сприяє поєднанню зусиль філософів, біологів, соціологів, представників інших наук, напрацювання яких виявляються корисними для біофілософії.

Біофілософія пов'язана безпосередньо із загальною біологією та її галузями, беручи для узагальнення і світоглядної інтерпретації їхні здобутки, ідеї, проблеми.

Вона щільно взаємодіє із соціальною біологією. Проблеми останньої стосуються не тільки біологічних аспектів (на рівні опису поведінки), але й соціокультурних (на рівні опису культурних новацій – «соціальної спадковості»), а також – теоретико-пізнавальних (проблема інтерпретації поведінки, проблема інтенціональності).

Людинознавча частина біофілософії становить предмет біосоціальної філософії, яка досліджує специфіку біологічного і соціального буття людини і різних організованих біосоціальних спільностей буття людини, вивчає взаємозв'язок біологічних і соціальних факторів в життєдіяльності людини і спільноти, вплив соціальних чинників на біологічний тип життя.

Біофілософія пов'язана з теоретичною біосоціологією, яка зорієнтована на пізнання процесу взаємодій біологічного і соціального в ході становлення особистості, яка визначає місце і роль тілесної організації людини в її становленні як особистості і розкриває біоприродні засади людського життя.

Зазначені вище дослідження можна віднести до рівня фундаментальних в біофілософії. Прикладний рівень вказує на матеріальний, практичний та естетичний стосунок до живої природи. Тут біофілософія пов'язується з етологією, біонікою, біоенергетикою, біоестетикою, біотехнологією, біополітикою і цей зв'язок має непересічне

значення. Наприклад, біополітика досліджує теоретичні підвалини і практичні заходи щодо збереження життя та його багатоманітності на Землі. У свідомості людей формується думка про нерозривну єдність буття людини і суспільства, їх взаємозалежність, про буття живої речовини у всій її багатоманітності як біогенного фундаменту становлення біосфери, всієї її еволюції та коеволюції – співрозвитку природи і суспільства.

Висновки

Біологія як наука про життя в наш час виходить на передній план пізнавально-перетворюючої освітньої та оцінюючої діяльності філософії, адже практична реалізація її сучасних можливостей означає реальне втручання в феномен життя, у характер відносин в системі “людина-природа”, “людина-світ”. Новий статус біології висуває ряд пріоритетних проблем, які потребують філософського осмислення, в тому числі: світоглядної ролі біології, сенсу і ролі людини в природі, процесу коеволюції природи і суспільства, гуманістичних засад відносин світу живої і неживої природи, дослідження меж біологічної реальності та практичної людської активності в ній тощо. Вирішенням вказаної сукупності проблем покликана займатись біофілософія. Вона виконує ряд важливих теоретико-пізнавальних і прикладних функцій у суспільстві і в цьому полягає її соціальне призначення та гуманістичний вимір.

Література

1. Биофилософия / Под ред. А. Т. Шаталова. — М. : ИФРАН, 1997. — 542 с.
2. Борзенков В. Г. От философии к жизни и биофилософии / В. Г. Борзенков //Человек, 1998, №5. — С.15 – 21.

3. Лисеев И. К. Философия. Биология. Культура (работы разных лет)/ И. К. Лисеев; Рос. акад. наук, Ин-т философии. — М. : ИФРАН, 2011. — 316 с.
4. Цомко О. О. Біологічні та духовні аспекти феномену життя / О. О. Цомко. // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. — К. : ІНТАС, 2010. — Вип. 50. — С. 97—105.

4.2. При відповіді на контрольні питання

1. Чому біологія вийшла сьогодні на передній план в наукових пріоритетах людства?

Людству наданий єдиний відтворюваний ресурс – біологічний, в той час як решта ресурсів є обмеженими і за прогнозами вичерпуваними, вже починаючи з середини ХХІ століття. Ось чому пріоритети в сучасній науці переміщуються в бік біології, успішне розв’язання проблем якої сприятиме забезпеченню продовольчого потенціалу планети, екології довкілля, здоров’я людини, джерела енергії на основі розробок біотехнології і так далі.

Біологія як наука про життя в наш час виходить на передній план пізнавально-перетворюючої освітньої та оцінюючої діяльності філософії, адже практична реалізація її сучасних можливостей означає реальне втручання в феномен життя, у характер відносин в системі “людина-природа”, “людина-світ”.

2. Дати визначення поняття «пантеїзм».

Пантеїзм – філософське вчення, згідно з яким Бог і природа ототожнюються, він розчиняється в ній і перебуває в речах світу.

4.3. При виконанні практичного завдання

1. Функції біофілософії

А. гносеологічна, світоглядна

В. креативна, інтегративна

С. інформаційна, діагностична

Відповідь А.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення обкладинки
контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Шифр 0198295

Варіант 14

Контрольна робота
з дисципліни «Філософські проблеми біології»
студентки групи ЗТМ 5/1
факультету ТВПШТСБ
Петренко Марії Олексіївни

Миколаїв
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

РЕЦЕНЗІЯ НА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Шифр _____ який навчається на ___ курсі
_____ факультету

Контрольна робота № _____ з _____
(найменування навчальної дисципліни)

Тема:

РЕЄСТРАЦІЙНИЙ № _____

Дата отримання роботи « ___ » _____ 20__ р.

Оцінка _____

Дата повернення роботи « ___ » _____ 20__ р.

Рецензент _____
(вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

Підпис рецензента _____

Література

Базова

1. Антологія біоетики / За ред. Ю. І. Кундієва. — Львів : Бак, 2003. — 592 с.
2. Біологія и культура [Текст] / отв. ред. И. К. Лисеев; РАН, Институт философии. — М. : Канон+, 2004. — 527 с.
3. Биофилософия / Под ред. А. Т. Шаталова. — М. : ИФРАН, 1997. — 542 с.
4. Биоэтика: принципы, правила, проблемы / Под ред. Б. Г. Юдина. — М. : Эдиториал, 1998. — 364 с.
5. Вековщина С. В. Биоэтика. Начала и основания / С. В. Вековщина, С. В. Кулиниченко. — К. : Сфера, 2002. — 152 с.
6. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. И. Вернадский. — М. : Наука, 1989. — 262 с.
7. Воронцов Н. Н. Развитие эволюционных идей в биологии/ Н. Н. Воронцов. — М. : Прогресс-Традиция, 1999. — 640 с.
8. Горшков В.Г. Физические и биологические основы устойчивости жизни/ В.Г. Горшков. — М.: ВИНТИ, 1995. — 472 с.
9. Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25 червня 1992 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2498-12/page>
10. Закон України «Про відходи» від 5 березня 1998 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z980187.html
11. Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» від 31 травня 2007 року [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T071103.html

12. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2012 року [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
13. Закон України «Про приєднання України до Картахенського протоколу про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття» від 12 вересня 2002 року [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/152-15>
14. Закон України «Про рослинний світ» від 9 квітня 1999 року [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990591.html
15. Закон України «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 року [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2894-14/page>
16. Йонас Г. Принцип відповідальності / Г. Йонас. — К. : Лібра, 2001. — 399 с.
16. Кисельов Н. Н. Методологія екологічного синтезу: Єдність людина-природоохоронних аспектів / Н. Н. Кисельов, В. С. Крисаченко, Т. В. Гардашук. — К. : Наукова думка, 1995. — 158 с.
17. Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції ООН про біологічне різноманіття [Електронний ресурс] Режим доступу — http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_935
18. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року // [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_030/page
19. Лисеев И. К. Философия. Биология. Культура (работы разных лет)/ И. К. Лисеев; Рос. акад. наук, Ин-т философии. — М. : ИФРАН, 2011. — 316 с.

20. Методология биологии: новые идеи (синергетика, семиотика, коэволюция) / Отв. ред. О. Е. Баксанский. — М. : Эдиториал УРСС, 2001. — 264 с.
23. Нагойський протокол регулювання доступу до генетичних ресурсів і спільного використання на справедливій і рівній основі вигід від їх застосування до Конвенції про біологічну різноманітність / [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_k03
24. Олескин А. В. Биополитика. Политический потенциал современной биологии/ А. В. Олескин — М. : Научный мир, 2007. — 356 с.
25. Стратегічний план з біорізноманіття на 2011-2020 роки та цільові задачі Айті щодо біорізноманіття// Десята нарада Конференції Сторін Конвенції про біологічне різноманіття (Нагоя, Японія, 18-29 жовтня 2010 р.) [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://govuadocs.com.ua/docs/457/index-1566981.html>
26. Философские проблемы биологии и медицины: итоги и перспективы: сборник статей. — М. : Принтберри, 2011. — 300 с.
27. Фролов И. Т. Жизнь и познание: о диалектике в современной биологии. — М. : ЛИБРОКОМ, 2009. — 304 с.
28. Хёсле В. Философия и экология / Пер. с нем.; В. Хёсле. — М. : Наука, 1993. — 205 с.

Допоміжна

29. Бобров О. Е. Этико-правовые аспекты эвтанази / О. Е. Бобров, Ю. С. Семенюк // Хірургія України. — 2003. — №3 (7). — С. 154—161.
30. Борзенков В. Г. От философии к жизни и биофилософии //Человек. — 1998. — №5. — С.15—21.
31. Кивенко Н. В. Принципы познания живого: автореф. дис...д-ра филос. наук: 09.00.08 // Н. В. Кивенко. — Х., 1994. — 30 с.

32. Ківенко Н. В. Філософія біології в Україні ХХ століття [Текст] / Н. В. Ківенко. — К. : [б.в.], 1997. — 287 с.
33. Моисеев В. И. Философия науки. Философские проблемы биологии и медицины : учеб. пособие / В. И. Моисеев. — М. : ГЭОТАР-Медиа, 2008. — 557 с.
34. Ніколаєнко Н. В. Новітні біотехнологічні практики: філософсько-методологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.09 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2010. — 15 с.
35. Перова О. Є. Ціннісні орієнтації сучасного біологічного дослідження (постнекласичний етап) : автореф. дис. канд. філос. наук. 09.00.09 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2003. — 19 с.
36. Рябчук Е. Сегодняшний день генной инженерии //Энергия. — 2005. — №6. — С. 55—59.
37. Сидоренко М. М. Філософсько-релігійні проблеми біології : навч. посіб. / М. М. Сидоренко. — Чернівці : Рута, 2001. — 76 с.
38. Философия биологии: вчера, сегодня, завтра [Текст]/ отв. ред. И. К. Лисеев; РАН, Институт философии. — М. : [б.в.], 1996. — 300 с.
39. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма. — М. : АСТ, 2004. — 349 с.
40. Цомко О. О. Біологічні та духовні аспекти феномену життя / О. О. Цомко // Політологічний вісник : Зб-к наук. праць. — К. : ІНГАС, 2010. — Вип. 50. — С. 97—105.
41. Цомко О. О. Проблеми евтаназії в контексті біоетики / О. О. Цомко // Мультиверсум. Філософський альманах : Зб. наук. праць / Гол. ред. В. В. Лях. — Вип. 51. — К. : Український Центр духовної культури, 2005. — С. 216—225.
43. Шевчук О. Клонування людини як соціально-філософська проблема / О. Шевчук // Вісник НАН України. — 2002. — № 1. — С. 32—41.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Порядок вибору варіанта контрольної роботи.....	4
2. Загальні вимоги до виконання контрольної роботи.....	4
3. Варіанти контрольних робіт.....	5
4. Приклади методичного викладу матеріалу контрольних робіт.....	27
5. Зразок оформлення обкладинки контрольної роботи.....	36
6. Зразок оформлення бланку рецензії.....	37
7. Рекомендована література.....	38

Навчальне видання

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ БІОЛОГІЇ:

методичні рекомендації

до виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання
спеціальності 8.09010201 «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Укладач: **Ханстантинов Віталій Олександрович**

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 3,0

Тираж 50 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №4490 від 20.02.2013р.

